

بنت قنسول (سرخ برگ، گل یلدا)

Euphorbia pulcherrima Willd

(اوفر بیا پولچریم)

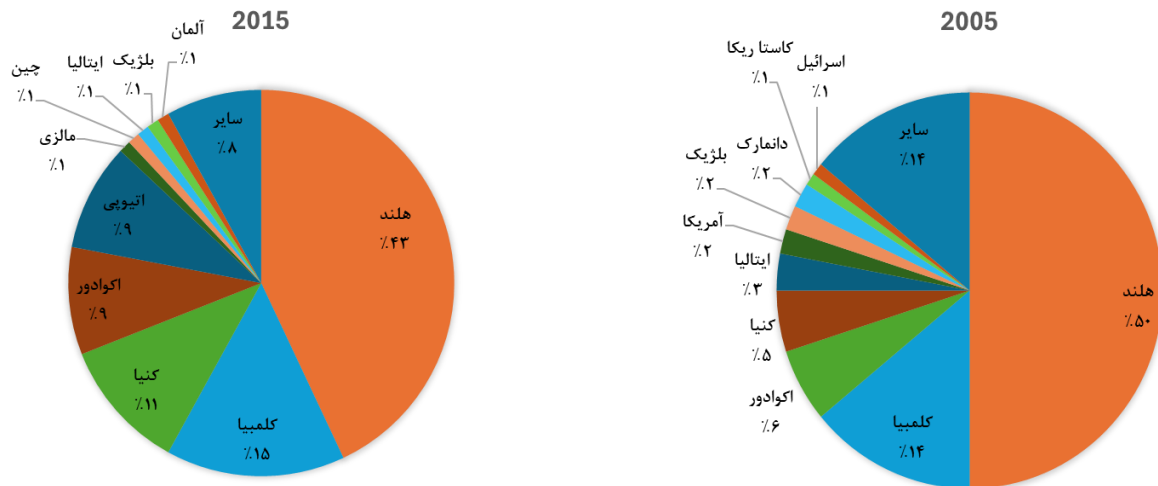
Euphorbiaceae

Poinsettia

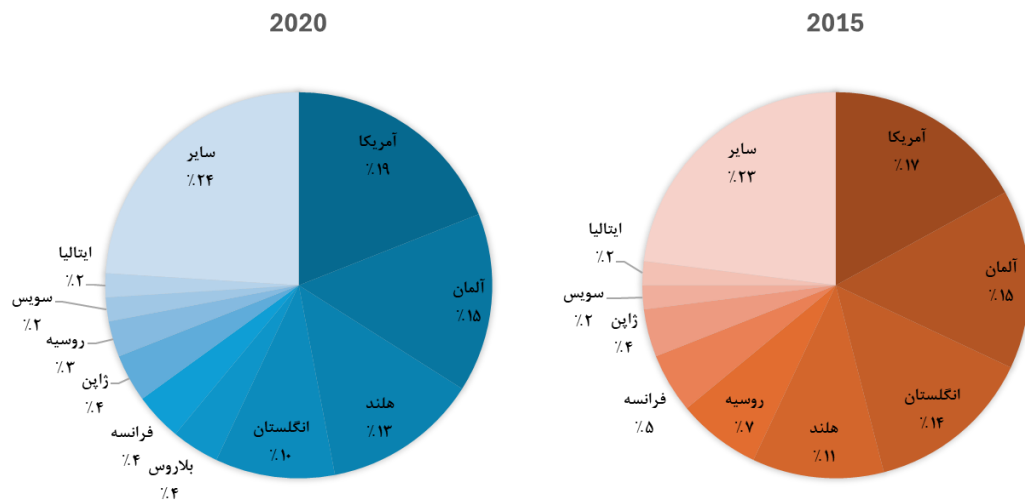
این گل از مناطق جنوبی کشور مکزیک تا بخش‌های شمالی کشور گواتمالا منشأ گرفته است و در دهه اول سال ۱۸۰۰ به کشور آمریکا وارد شد. نام گل به افتخار وارکننده گل نامگذاری شده است. این گل برای سالیان دراز برای آغاز سال نو میلادی (کریسمس) تولید شده است (Dole and Wilkins, 2005). با توجه به همزمانی گل‌دهی این گل با شب یلدا به نام **گل یلدا** هم در کشور ما شناخته می‌شوند. بنت قنسول به دلیل برگ‌های رنگی بزرگ که اغلب به رنگ قرمز تا نارنجی دیده می‌شوند، بین گل‌های گلدانی از محبوبیت خاصی برخوردار است. این برگ‌های رنگی در واقع از لحاظ گیاه شناسی **براکته** (برگ کنار گل) هستند (شکل ۲-۲). گل‌های این گیاه در انتهای شاخه تولید می‌شوند که توسط براکته‌های رنگی احاطه می‌شوند. هر گل شامل یک گل ماده بدون گلبرگ و کاسبرگ است که توسط گل‌های نر، که در داخل ساختاری کوزه ای شکل به نام سیاتیوم^۱ قرار گرفته‌اند، احاطه شده است. سیاتیوم به فرم گرد تا بیضی ظاهر می‌شوند و پرچم‌هایی به رنگ قرمز دارد، که در پای این پرچم‌ها غده تولید کننده شهد قرار دارد که معمولاً به رنگ زرد است (شکل ۲-۳). اغلب ارقام گل بنت قنسول، براکته‌هایی به رنگ قرمز تا نارنجی تولید می‌کنند ولی ارقامی با رنگ براکته‌های سفید، زرد و صورتی هم دیده می‌شوند. برگ‌ها به رنگ سبز تا سبز تیره و دارای تنوع فرم هستند. در محیط بومی رشد این گیاه به صورت یک درختچه چند ساله است که نمی‌تواند یخبندان زمستانه را تحمل کند. این گل سلول‌های مخصوصی دارد، که لاتکس تولید می‌کنند. زمانی که قسمتی از گیاه بریده یا زخمی می‌شوند شیره سفید رنگی ظاهر می‌شوند که همان لاتکس است. این شیره چسبناک است و موقع تهیه قلمه مخصوصاً در مقیاس تجاری با چسبیدن به دست و ابزار فرآیند قلمه زنی را کند می‌کند. بنت قنسول به عنوان یک گیاه روز کوتاه شناخته می‌شوند و گل‌دهی در یک دوره روزهای کوتاه اتفاق می‌افتد. گل‌آغازی در این گیاه در اوایل پاییز شروع شده و به مدت هشت تا ده هفته طول می‌کشد (Thapa, 2016).

از لحاظ رشد شاخه‌ها ارقام گل بنت قنسول به دو گروه ارقام با صفت شاخه‌زایی آزاد و ارقام با صفت شاخه‌زایی محدود تقسیم می‌شوند. اکثر ارقام بنت قنسول از گروه اول می‌باشند. در این گروه تولید شاخه جانبی بدون محدودیت با انجام

^۱ Cyathium

شکل ۱-۶- سهم کشورهای مختلف در تولید گل و گیاهان زینتی در سال ۲۰۰۵ و ۲۰۱۵. برگرفته از مامیاس (Mamias, 2024)

شکل ۱-۷- کشورهای عمده وارد کننده گل و گیاهان زینتی در جهان در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۲۰. برگرفته از مامیاس (Mamias, 2024)

شکل ۱-۸- پیش بینی مصرف گل و گیاهان زینتی در جهان در سه قاره مهم بر حسب میلیارد دلار آمریکا در سالهای مختلف. برگرفته از مامیاس (Mamias, 2024)

Cymbidium (40 species)

اغلب بومی مناطق گرمسیری آسیا و استرالیا هستند. سیمبیدیوم‌ها ابتدا بیشتر برای تولید گل‌های بریدنی استفاده می‌شدند، ولی در حال حاضر ارقام کوتاه رشد برای کاشت گلدانی نیز عرضه شده است. در شرایط خانه این گیاهان می‌توانند در کنار پنجره‌های سرد جنوبی زمستان‌گذرانی کنند، ولی در تابستان بهتر است به بیرون از خانه منتقل شوند.

Dendrobium (900 species)

بومی مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری آسیا، اقیانوسیه و جزایر اقیانوس آرام هستند. به عنوان گل خانگی خیلی مناسب نیستند و بیشتر برای تولید گل بریدنی در گلخانه پرورش داده می‌شوند.

Paphiopedilium (Cypripedium) (60 species)

بومی نواحی گرمسیری آسیا است. این جنس از خانواده ارکیدها بیشتر به عنوان گیاه گلدانی پرورش داده می‌شوند. در شرایط خانه بخصوص اگر جای خنک و مرطوب باشد بخوبی رشد می‌کند.

Phalaenopsis (55 species)

بومی آسیا است و به عنوان گیاه گلدانی و هم گل بریدنی پرورش داده می‌شوند. یکی از انواع ارکیدهایی است که ارقامی با گل‌های سفید خالص زیبا تولید می‌کند که خیلی مناسب طراحی دسته گل‌های عروسی است. علاوه بر این ارقام دیگری با گل‌های با زمینه‌ای از رنگ صورتی تا زرد هم عرضه شده است. در بین همه ارکیدها این یکی از سهل‌ترین جنس‌ها برای پرورش خانگی است. مناسب پنجره‌های آفتابی است و در شرایط مراقبت درست می‌تواند هر سال تولید گل کند.

Phragmipedium (12 species)

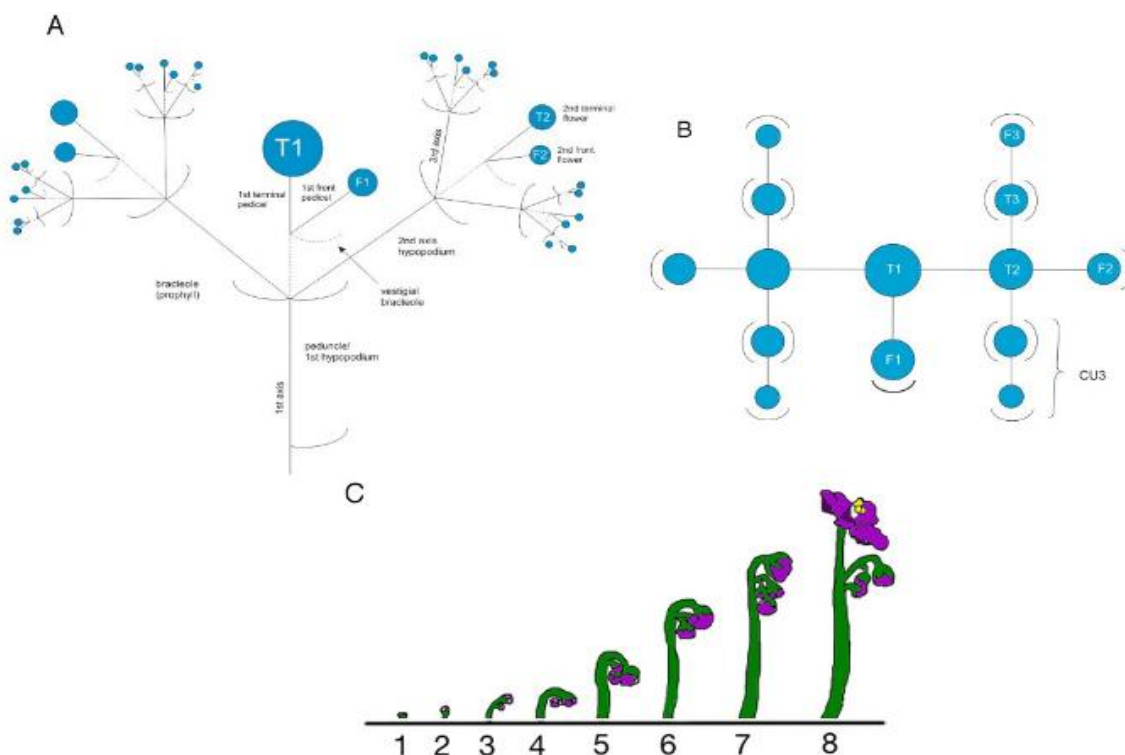
بومی نواحی گرمسیری آمریکای مرکزی و جنوبی است. بیشتر به عنوان گیاه گلدانی استفاده می‌شوند. پرورش آن به عنوان گیاه خانگی خیلی راحت نیست و نسبت به شرایط داخلی منازل سازگاری ضعیفی دارد.

بنفشه آفریقایی یک گیاهی با عادت رشد طوقه‌ای^۹ است (شکل ۲-۱۶). در این حالت ساقه گیاه خیلی فشرده و کوتاه در سطح گلدان و زیر برگ‌ها پنهان است. گل‌ها در حالت کم پر (یک ردیف گلبرگ) دارای ۵ گلبرگ هستند که بر روی یک دم گل کوتاه که از زاویه برگ‌ها در قسمت طوقه ظاهر می‌شوند، تولید می‌شوند. گل آذین در بنفشه آفریقایی به صورت گرز چند سوبه^{۱۰} مشاهده می‌شوند (شکل ۲-۱۷) (Da Silva et al., 2016).

شکل ۲-۱۶ - فرم رشد رزت در بنفشه آفریقایی

شکل ۲-۱۷ - گل آذین در بنفشه آفریقایی به صورت گرز چند سوبه است (A)؛ تصویر پلان از گل آذین در قسمت A (B)؛ نمو گل آذین و مراحل تکامل آن (C) (برگرفته از Da Silva et al. 2016)

^۹ Rosette

^{۱۰} Multiparous Cyme

فیلودندرون^{۱۵}: گروهی از گیاهان گرمسیری بومی مناطق آمریکا هستند که به صورت علفی دارزی (اپی فایت) رشد می کنند. این گیاهان ریشه های هوایی دارند و می توانند روی ساقه درختان به سمت بالا حرکت کنند. برخی از آنها حتی شبیه به درخت رشد می کنند. تشخیص گونه های مختلف فیلودندرون ها کمی سخت است مخصوصا زمانی که فرم برگ ها در مرحله جوانی با مرحله بلوغ متفاوت است. ده ها گونه و ارقام اصلاح شده در حال حاضر در دنیا وجود دارد و هر ساله انتظار معرفی ارقام جدیدی وجود دارد. برخی از این ارقام برگ های ابلق، برخی برگ های برنزی و یا ترکیبی از رنگ سبز و برنز و ابلق دارند و این ترکیب رنگی، آنها را بسیار زیبا می کند. این گیاهان از طریق بذر، قلمه های انتهایی و میان ساقه، تقسیم بوته و حتی افکندن هوایی قابل تکثیر هستند. در سال های اخیر ارقام جدیدی از فیلودندرون در مراکز عرضه گل در کشور دیده می شوند که برخی از آنها در تصویر پایین آمده است (شکل ۳-۷).

Philodendron bipinnatifidum

Philodendron hybrida 'Black cardinal'

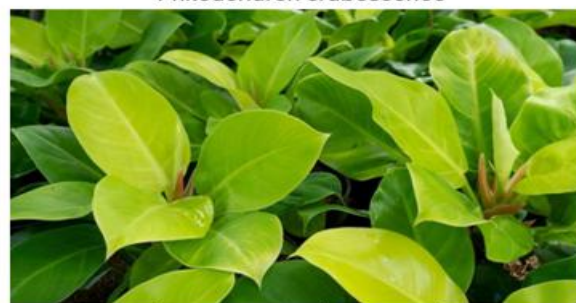
Philodendron hybrida 'Prince of orange'

Philodendron erubescence

Philodendron hederaceum 'Lemon lime'

Philodendron hybrida 'Moonlight'

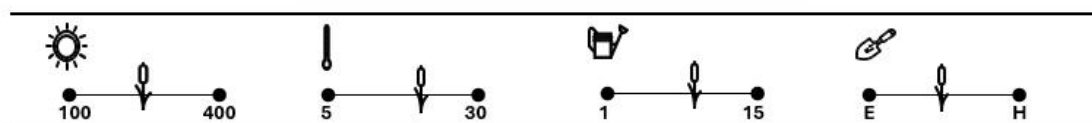
شکل ۳-۷- فیلودندرون ها بسیار متنوع هستند

¹⁵ *Philodendron spp*

بوته‌ای، رونده، آبشاری و بالارو در گیاهان این جنس دیده می‌شوند. گونه‌ای که در اینجا معرفی شده است برگ‌هایی با نقش ونگار یک هندوانه کوچک دارند (شکل ۳-۲۸). پیرومیاها نیازمند هوای گرم و مرطوب هستند، ولی بستر گلدان نباید خیلی مرطوب باشد. نور متوسط را دوست دارند و شرایط نور پایین را می‌توانند برای ماه‌ها تحمل کنند. ازدیاد از طریق قلمه ساقه، قلمه پهنک برگ یا به همراه دم‌برگ و همچنین تقسیم بوته براحتی انجام می‌شوند.

شکل ۳-۲۷ - پاندانوس با برگ‌های شمشیری کشیده برخی مواقع با دراسنا اشتباه گرفته می‌شوند.

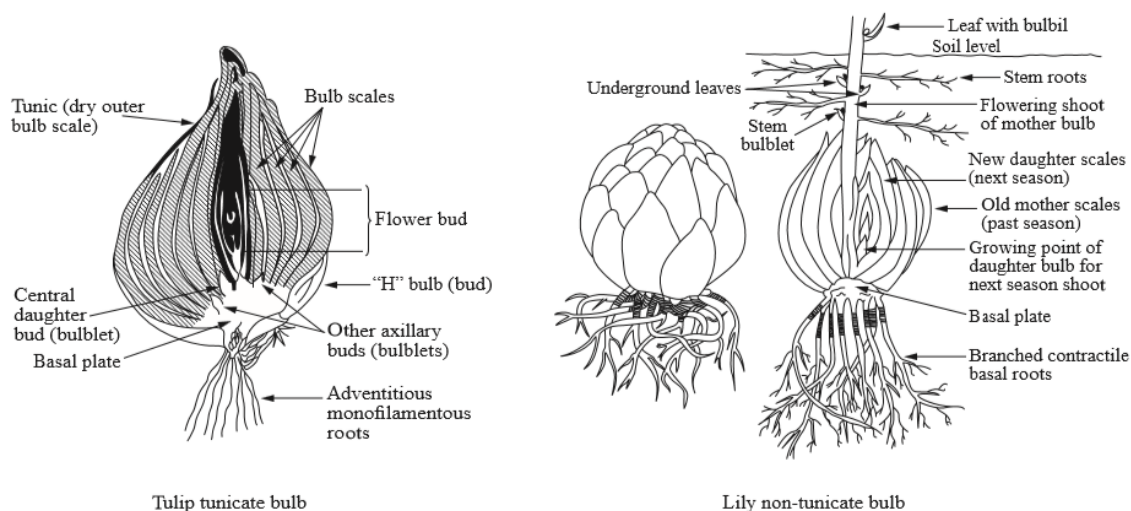

شکل ۳-۲۸ - پیرومیا با برگ‌های قلبی شکل نواری مناسب فضاهای گرم و مرطوب است.

در نواحی اقلیمی بین ۲۳ تا ۴۵ درجه عرض جغرافیایی شمالی و جنوبی یافت می‌شوند. این مناطق شامل نواحی مدیترانه ای به سمت خاورمیانه و آسیای مرکزی شامل ایران و افغان استان‌ها و در آمریکا شامل کالیفرنیا و شیلی مرکزی و در آفریقا جنوبی‌ترین قسمت این قاره و در استرالیا بخش‌های غربی و جنوبی را در بر می‌گیرد. ارتفاعات مناطق مدیترانه‌ای در اروپا، آفریقای شمالی و آسیا سهم عمده‌ای در معرفی گونه‌های مختلف ژئوفایت‌ها را دارند (Phillips and Rix, 1989).

شکل ۵-۱ - لاله‌های بهاری در حاشیه استخر باغ شاه گلی تبریز

Tulip tunicate bulb

Lily non-tunicate bulb

شکل ۵-۲ - بخش‌های مختلف یک پیاز واقعی: بخش ذخیره‌ای و متورم شده در پیاز واقعی برگ‌های فلسی هستند. نمونه این پیاز در گل‌های لاله، نرگس، الیوم، سوسن و سنبل دیده می‌شوند. پیازها از لحاظ پوشش به دو نوع تقسیم می‌شوند: پیازه‌های پوشش‌دار که در آن‌ها خارجی‌ترین برگ فلسی خشک می‌شوند و پیاز را کامل دربر می‌گیرد و محافظت می‌کند، مثل پیاز لاله و سنبل (تصویر سمت چپ). نوع دیگر پیاز بدون پوشش است که در سوسن (لیلوم) دیده می‌شوند. در این حالت پوشش خارجی پیاز وجود ندارد (تصویر سمت راست) (برگرفته از De Hertogh and Le Nard, 1993).

جذب آب کافی را داشته باشند. در صورت نبود سردخانه یک محل سایه و خنک مناسب است. گل‌ها سپس درجه بندی و بسته بندی می‌شوند. زمانی که گل‌ها به مسافت‌های دور فرستاده می‌شوند، در بسته‌های کارتونی مناسب و بزرگ بسته بندی می‌شوند.

جدول ۷-۴- درجه بندی گل داودی استاندارد براساس نظر انجمن گلکاران امریکا

درجه	حداقل اندازه گل به سانتی‌متر	
	قطر گل	طول شاخه
طلایی	۱۶	۷۶
ابی	۱۴	۷۶
سبز	۱۰	۶۱
زرد	۸	۴۶

توضیح: طول شاخه گل شامل گل نیز است. گل‌ها باید سالم و تمیز باشند و گلبرگ‌های محکمی داشته باشند. شکل گل و رنگ آن باید طبیعی و مختص رقم باشد. گل‌های دیسکی باید بسته باشد و به طور کلی گل‌ها باید عاری از هر نوع افت، بیماری، رنگ پریدگی و باقیمانده اسپری مواد شیمیایی باشند. شاخه‌های راست و مستقیم با قدرت تحمل کافی وزن گل، از دیگر خصوصیات مورد پسند است. حدود یک سوم پایین ساقه بعد از برداشت، از برگ‌ها لخت می‌شود.

شکل ۷-۱۱- اوایل صبح بهترین زمان برداشت است. برای بازارهای محلی گل‌ها شکوفا و برای بازارهای دور گل‌ها در مرحله جوانه سفت برداشت می‌شوند.

بستن مناسب شاخه‌های گل و جلوگیری از حرکت و ساییدگی آن‌ها در طول حمل و نقل لازم و ضروری است. در طول تابستان برای مسافت‌های طولانی، گل‌ها بعد از بسته بندی، سرمای اولیه می‌بینند و سپس آماده انتقال می‌شوند. باید توجه کرد که در طول فصول گرم، گل‌ها در داخل بسته‌ها همراه با رطوبت و قطرات آب نباشند؛ چون در این صورت امکان

شکل ۸-۹- بهترین زمان برداشت گل‌ها اوایل صبح است زمانی که شاخه‌ها حداکثر تورم آبی را دارند.

برداشت جهت حمل به بازارهای دور بهتر است موقعی باشد که گلبرگ باندازه ۱/۵ - ۰/۵ سانتی‌متر بالای کاسبرگ رشد کرده باشد و رنگ مطلوب رقم داشته باشد. ارقام اسپری میخک زمانی برداشت می‌شوند که دو تا سه گل باز شده و بقیه جوانه‌ها رنگ گرفته‌اند. در ارقام استاندارد ۲ تا ۳ گره و در ارقام اسپری ۳ تا ۴ گره در زیر محل برش در زمان برداشت گل نگه داشته می‌شوند، تا جوانه لازم برای دوره بعدی گلدهی وجود داشته باشد. در زمان برداشت، برای جلوگیری از شکستن احتمالی شاخه‌ها بهتر است شاخه‌ها در محل زیر غنچه گل به صورت عمودی با دست نگه داشته شوند (Boodley, 1998. Dole and Wilkins, 2005) (شکل ۸-۱۰).

شکل ۸-۱۰- عمود نگه داشتن شاخه‌ها هنگام برداشت در زیر غنچه گل بهترین روش برای جلوگیری از شکستن احتمالی شاخه‌ها است.